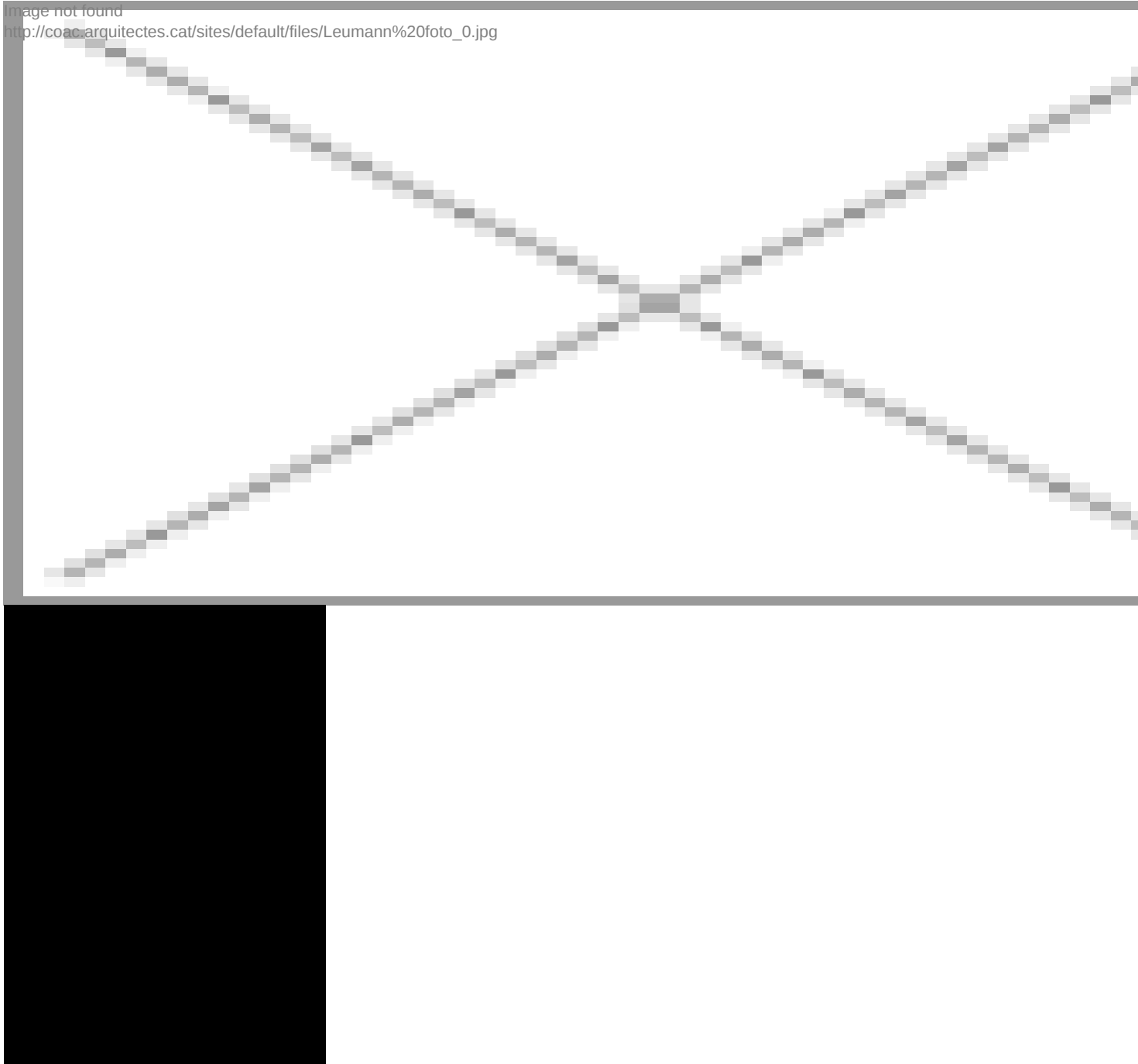

Image not found

http://coac.arquitectes.cat/sites/default/files/Leumann%20foto_0.jpg

© Aina Pérez i Verge

El passat mes d'octubre una amiga em va descobrir el *Villaggio Leumann*, una de les mostres de colònia industrial més importants i ben conservades d'Itàlia.

-A tu que ets arquitecte, segur que t'interessarà molt- em va dir.

Reconec que és una frase que em diuen de tant en tant i que quasi sempre significa el preludi d'un petit descobriment.

I això és el que em vaig trobar, un oasi tranquil al costat d'una gran avinguda de 4 carrils molt

transitada i envoltada d'edificis d'habitatges de 6 i 7 plantes.

Passejant per aquesta ex-colònia tèxtil, la primera cosa que em va venir al cap va ser fer-ne una lectura comparativa amb la colònia Güell de Gaudí:

Totes dues es van construir a finals del segle XIX principis del segle XX.

- Totes dues van ser projectades pels principals exponents del modernisme local, Pietro Fenoglio i Antoni Gaudí.
Totes dues van tancar a causa de la crisi tèxtil dels inicis dels anys 70 del segle XX. I finalment, totes dues estan considerades importants mostres d'arquitectura industrial i estan protegides per les institucions.
- Personalment, la visita al *Villaggio Leumann* m'ha permès conèixer i entendre els inicis del desenvolupament de Torí a partir de l'últim quart del segle XIX, una ciutat que ha estat la capital industrial d'Itàlia durant moltes dècades i que segueix molt lligada a aquest passat.
- Per això, he decidit escriure aquest article encara que no sigui un article d'actualitat, ja que m'ha ajudat a aprofundir millor el context en el qual treballa.

Corso Francia i la colònia industrial Leumann. Testimonis del naixement i creixement de la Torí industrial

- **Corso Francia és una de les vies principals de Torí i els seus 11,6 km la converteixen en l'avinguda recta més llarga d'Europa.**
- Aquesta perspectiva, de gust barroc, va ser projectada per Vittorio Amadeo II de Savoia el 1711 unint de forma visiva però no real, el castell de Rivoli, una de les moltes residències reials, amb Superga, l'església construïda com a vot religiós per donar gràcies per la derrota de l'exèrcit francès el 1706.
- En realitat aquesta avinguda neix a Plaça Statuto, a la zona del centre de Torí i segueix amb un traçat perfectament rectilini travessant la ciutat en direcció oest, unint-la amb els pobles veïns de Collegno i Rivoli. Ja al segle XVIII aquest eix viari és molt important per la cort perquè uneix el Palau Reial, situat al centre de la ciutat, amb el castell de Rivoli. És per aquest motiu que al llarg de Corso Francia neixen diverses vil·les i palauets de la noblesa torinesa.

Durant l'últim quart del segle XIX, la zona adjacent a Plaça Statuto, es desenvolupa de manera important i es forma el nou barri de *Città Nuova*, *Petit Torí* en piemontès, que serà l'àrea de residència de la nova i creixent classe d'industrials. Precisament per això, al naixement de Corso Francia sorgeixen els primers edificis d'estil Modernista, el Liberty torinès, molt influenciat per les escoles franceses i belgues i que sovint recorda l'obra de Guimard a París.

- La creixent industrialització de la ciutat es deu a alguns fets lligats a la unificació del Regne d'Itàlia el 1861. En primera instància, Torí va esdevenir la capital del Regne, ja que era la residència de la dinastia dels Savoia, però ben aviat per motius polítics la ciutat perdé la capitalitat que passà a Florència el 1864 i es traslladà posteriorment a Roma el 1871.

Per compensar la pèrdua de riquesa lligada a la pèrdua de centralitat i funcions d'una capital, la ciutat decideix oferir facilitats fiscals i terrenys a baix preu que, units a una bona oferta de mà d'obra a cost reduït, fan que Torí es converteixi en un pol d'atracció per als capitals industrials locals i estrangers.

A partir del 1871 la moderna línia de ferrocarril a vapor uneix, seguint l'eix de Corso Francia, la ciutat de Torí amb Collegno, Rivoli, i continuant per la Vall de Susa, Modane a França, a través del nou túnel del Frejus.

- Gràcies a totes aquestes premisses i aprofitant els canals de rec presents als camps de cultiu situats als afores de Torí dins el municipi veí de Collegno, el 1875, un industrial suís il·luminat, Napoleó Leumann, decideix traslladar l'empresa familiar en aquesta zona. Adquireix un terreny de 60.000m² prop del ferrocarril i allà hi instal·la el seu projecte de colònia industrial al voltant de la seva fàbrica de cotó.

Aquesta colònia s'inspira en el corrent social paternalista que neix a Gran Bretanya amb la Revolució Industrial i que concep el conjunt com un nucli totalment autònom on els treballadors de la fàbrica viuen amb les seves famílies, hi transcorren el temps lliure i gaudeixen d'institucions socials i sanitàries molt avançades pel seu temps. Segons Leumann, una organització urbanística i una arquitectura dels edificis adequada unida a una millora en la qualitat de vida dels treballadors es tradueix directament en una millora dels productes que surten de la fàbrica.

- El projecte de la colònia el realitza Pietro Fenoglio, el principal exponent de l'estil Liberty torinès, i es construeix entre el 1875 i el 1907. El conjunt adjacent a la fàbrica de cotó conté tot el necessari per a una comunitat: les cases dels treballadors, l'escola, l'església, un gimnàs, un cercle esportiu, els banys públics, una cooperativa, un hotel, una residència per a senyoretes solteres, una oficina de correus i fins i tot una petita estació ferroviària per als treballadors que vivien fora de la colònia.

Els principals edificis comuns com la fàbrica, l'església, l'escola o els banys es van construir en estil Liberty, en canvi les residències per als treballadors, l'estació i l'entrada de la colònia, es van concebre en un estil que recorda l'arquitectura tradicional de Suïssa, el país d'origen de Leumann.

Avui en dia encara hi ha 120 habitatges en ús repartits en 59 cases amb jardins i horts en la planta baixa. Dos dels edificis més importants i singulars de la colònia són l'església i l'escola, encara avui en dia utilitzats per aquestes funcions. Leumann, tot i ser de religió calvinista, va fer construir una església tal com sol·licitaven els residents. L'església estava dedicada a Santa Elisabetta en record a la seva mare i és un dels pocs exemples d'edificis religiosos construïts en estil Liberty de la zona. De dimensions molt reduïdes, es caracteritza per una façana protagonitzada per un joc de bandes de dos colors, rosa i beix, pels dos campanars simètrics decorats amb motius geomètrics i una rosassa amb vitralls.

Una de les conviccions més fermes de Leumann era que una bona educació era l'element fonamental per a formar bons treballadors en un futur, i és per això que el 1903 fa construir l'escola. A l'escola hi anaven els fills dels treballadors de la fàbrica però també la utilitzaven els residents de Collegno, ja que dins el poble no hi havia cap altra escola, a més a més s'impartien cursos nocturns per als treballadors que així ho desitgessin.

Era una escola amb mètodes didàctics molt avançats pel seu temps, els llibres de text eren gratuïts i hi havia una biblioteca important. S'organitzaven concursos amb premis per fomentar l'estudi, s'inclouïen classes de gimnàstica diàries i revisions mèdiques periòdiques. Avui en dia l'escola i molts altres edificis de la colònia s'utilitzen com a equipaments municipals de Collegno que en garanteix la conservació i supervivència, protegint-lo de l'especulació urbanística que es produí amb el desenvolupament i creixement de la zona. Pàgina web de la colònia industrial: a "<http://www.villaggioleumann.it>" ^[1]

Aina Pérez i Verge, arquitecta Corresponsal COAC a Torí, Itàlia.

[2]

[Tornar](#)

[3]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <http://coac.arquitectes.cat/ca/content/corso-francia-i-la-col%C3%B2nia-industrial-leumann-testimonis-del-naixement-i-creixement-de-la>

Links:

[1] <http://www.villaggioleumann.it>

[2] <http://coac.arquitectes.cat/ca/printpdf/printpdf/4536>

[3] <http://coac.arquitectes.cat/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>